

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

DELEGATURA W POZNANIU

61-662 Poznań, ul. Dożynkowa 9H

 (61) 64 63 800, fax (61) 64 63 801

Poznań, dnia 20 kwietnia 2009 r.

P/08/116

LPO-410-02-02/09

Pan Ryszard Grobelny

Prezydent Miasta Poznania

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu skontrolowała Urząd Miasta Poznania („Urząd”) w zakresie realizacji *Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)* w latach 2006-2008 (I półrocze). W związku z tą kontrolą, której wyniki przedstawiono w protokółie kontroli, którego podpisania Pan Prezydent odmówił w dniu 31 marca 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli – na podstawie art. 60 ustawy o NIK – przekazuje Panu Prezydentowi niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, wykonywanie zadań dotyczących realizacji *Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych*.

1. Aglomeracja Poznań – zgodnie z rozporządzeniem Wojewody Wielkopolskiego Nr 201/06 z dnia 18 października 2006 r. w sprawie wyznaczenia granic aglomeracji Poznań (Dz. Urz. Woj. Wlkp. Nr 176, poz. 4061), zwanego dalej „rozporządzeniem Nr 201/06” –

obejmuje obszar miasta Poznania oraz gmin: Czerwonak, Luboń, Mosina, Pobiedziska, Suchy Las, Swarzędz i Tarnowo Podgórne.

W latach 2006-2007 zwiększyła się liczba mieszkańców korzystających z systemu kanalizacyjnego aglomeracji Poznań (bez gminy Pobiedziska) z 612.977 osób (92,6% ogółu mieszkańców) do 628.053 osób (93,6%), przy jednoczesnym zmniejszeniu się liczby mieszkańców obsługiwanych przez tabor asenizacyjny z 49.120 w 2006 r. do 42.835 w 2007 r. W latach 2007-2008 udział ścieków doprowadzonych do oczyszczalni systemem kanalizacyjnym w aglomeracji wynosił ok. 98,6% ogółu ścieków wytwarzanych, natomiast pozostałe ścieki dowożone były wozami asenizacyjnymi.

NIK pozytywnie ocenia podejmowanie przez *Urząd* działań mających na celu likwidację zbiorników bezodpływowych na obszarach posiadających sieć kanalizacyjną.

2. Według § 2 ust. 1 *rozporządzenia Nr 201/06*, aglomeracja Poznań obejmuje swym zasięgiem tereny objęte systemem kanalizacji zbiorczej zakończone tylko jedną oczyszczalnią, mianowicie Centralną Oczyszczalnią Ścieków („COŚ”), zlokalizowaną w miejscowości Koziegłowy (gmina Czerwonak). Tymczasem na jej obszarze działają również trzy inne oczyszczalnie: Lewobrzeżna Oczyszczalnia Ścieków w Poznaniu („LOŚ”) oraz oczyszczalnie w Pobiedziskach i w Kociałkowej Górcie. Według wyjaśnień złożonych przez dyrektora wydziału gospodarki komunalnej i mieszkaniowej *Urzędu* („WGKiM”), zgodnie z ostatecznym zakresem projektu finansowanego z Funduszu Spójności pod nazwą: *Kanalizacja Obszaru Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka i okolic*, oczyszczalnia ścieków w Pobiedziskach zostanie do 2013 r. zamieniona na przepompownię, a oczyszczalnia w Kociałkowej Górcie będzie działać nadal.

3. Głównymi źródłami finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych realizowanych w ramach KPOŚK dla aglomeracji Poznań były: projekt współfinansowany z Funduszu ISPA / Spójności 2000/PL/16/P/PE/015 *Oczyszczanie ścieków i dostawa wody dla miasta Poznania*, środki budżetowe samorządów objętych systemem aglomeracyjnym (w tym fundusze środowiska) oraz środki własne spółki AQUANET S. A. (*Spółka*), w której udziały w ponad 99% posiadało miasto Poznań i sąsiadujące z nim gminy. Ścieki aglomeracji Poznań (bez gminy Pobiedziska) doprowadzane były do dwóch oczyszczalni ścieków, których przepustowość w 2007 r. wynosiła ponad 137 tys. m³/dobę, z czego do COŚ w 2006 r. dostarczono ok. 87%

wytworzonych ścieków, a w 2007 r. ok. 93%, pozostałe ścieki odprowadzane były do modernizowanej *LOŚ*.

NIK pozytywnie ocenia osiągnięcie w 2005 r. przez *COŚ* parametrów redukcji zanieczyszczeń ścieków, wymaganych przepisami *rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego* (Dz. U. Nr 137, poz. 984 ze zm.). Osiągnięcie efektu ekologicznego dla *LOŚ*, z uwagi na prowadzoną modernizację, zaplanowano na koniec 2009 r.

Współfinansowany z Funduszu ISPA / Spójności wymieniony już Projekt 2000/PL/16/P/PE/015, został zakończony w odniesieniu do czterech (spośród sześciu) zawartych w jego ramach kontraktów na roboty, a pozostałe zadania (*Modernizacja Lewobrzeżnej Oczyszczalni Ścieków oraz Kanały sanitarne wraz z pompowniami sieciowymi i rurociągami tłocznymi na terenie gminy Tarnowo Podgórne*), w okresie objętym kontrolą, były w trakcie realizacji.

4. W okresie objętym kontrolą miasto Poznań realizowało inwestycje w ramach *KPOŚK* również z udziałem stowarzyszeń tworzonych przez mieszkańców. Umowy o wspólnej budowie lokalnej sieci kanalizacyjnej miasto Poznań zawarło z 13 stowarzyszeniami. W wyniku realizacji tych umów powstały odcinki sieci o łącznej długości 4,6 km. Miast Poznań wydatkowało na ten cel 3.096,1 tys. zł, co stanowiło 75% kosztów tych inwestycji.

Wyniki dokonanej w trakcie kontroli NIK analizy dokumentacji dotyczącej rozliczeń 10 zakończonych zadań (o łącznej wartości 2.198,9 tys. zł) dają podstawę do negatywnej oceny przestrzegania przez miasto Poznań warunków finansowania zadań – określonych w umowach ze stowarzyszeniami mieszkańców – oraz rzetelności nadzoru nad wyborem przez stowarzyszenia wykonawców robót.

Stwierdzono, że we wszystkich dziesięciu przypadkach współfinansowano te zadania pomimo nieuczestniczenia w odbiorach prac upoważnionych przedstawicieli miasta Poznania. Ponadto w dwóch przypadkach (inwestycje rozpoczęte w 2005 r. i zakończone w 2006 r.) przekazanie środków nastąpiło na podstawie not księgowych z załączonymi wykazami faktur, a nie na podstawie faktur, jak przewidywały umowy.

Umowy ze stowarzyszeniami zawierały wprawdzie postanowienie zobowiązujące do stosowania przy wyborze wykonawców robót przepisów *ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 ze zm.), wykonywanie tego

obowiązku nie było jednak przez *Urząd* kontrolowane, a podstawą do uznania, że zamówienia te zostały udzielone zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych, były jedynie zawiadomienia lub oświadczenia składane przez przedstawicieli stowarzyszeń. NIK zwraca przy tym uwagę, że na dowodach księgowych stanowiących podstawę dofinansowania inwestycji lokalnych, wbrew postanowieniom obowiązujących w *Urzędzie* instrukcji obiegu i kontroli dokumentów księgowych, nie zamieszczono klauzuli o zgodności udzielonych zamówień z przepisami dotyczącymi zamówień publicznych.

5. Według uzgodnień pomiędzy gminami wchodzącymi w skład aglomeracji Poznań, zadanie polegające na przekazywaniu wojewodzie wielkopolskiemu rocznych informacji z realizacji KPOŚK w całej aglomeracji, zostało powierzone *Spółce*, po wcześniejszej akceptacji informacji przez gminy wchodzące w skład aglomeracji.

W przekazanej wojewodzie wielkopolskiemu przez *Spółkę* ankiecie za 2007 r., dotyczącej informacji o realizacji KPOŚK, spośród 88 rodzajów wymaganych informacji nie podano danych dotyczących: *długości grawitacyjnej sieci sanitarnej, długości grawitacyjnej sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej w aglomeracji, długości grawitacyjnej sieci kanalizacyjnej ogółem (sanitarnej i ogólnospławnej)*, nie uwzględniono informacji o dwóch oczyszczalniach ścieków działających na terenie aglomeracji Poznań (w Pobiedziskach i w Kociałkowej Górcie) oraz nie wyszczególniono gminy Pobiedziska w rubryce: *gminy w aglomeracji*. Według wyjaśnień dyrektora WGKiM, gmina Pobiedziska nie scedowała na *Spółkę* obowiązku sprawozdawania i nie złożyła wymaganych informacji za 2007 r.

W przedmiotowej ankiecie nie uwzględniono także takich danych, jak: *udział ścieków przemysłowych w ściekach oczyszczanych w % RLM, udział ścieków pochodzących od osób czasowo przebywających na terenie aglomeracji w stosunku do całości ścieków oznaczonych w % i RLM*, a w rubryce *źródła pochodzenia nakładów finansowych poniesionych w 2007 r. - fundusze zagraniczne* nie wymieniono Funduszu ISPA / Spójności i kwoty wydatkowanej z tego Funduszu na projekt 2000/PL/16/P/PE/015.

6. Ustalenia kontroli NIK wykazały, że w *Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Poznania na lata 2004-2007 („Program”)*, przyjętym uchwałą nr XLVII/500/IV/2004 rady miasta Poznania w dniu 22 czerwca 2004 r., zostały zamieszczone nieaktualne dane dotyczące realizacji gospodarki wodno-ściekowej na terenie Poznania. W *Programie* liczbę mieszkań-

ców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków aglomeracji Poznań oszacowano na 854.332 osoby, podczas gdy liczba mieszkańców wykazywana w informacjach o realizacji *KPŚK* za lata 2006 i 2007 nie przekraczała 680.000 osób (ok. 20% niższa od założonej w *Programie*).

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150 ze zm.), organ wykonawczy miasta Poznania powinien sporządzać co dwa lata raport z wykonania wymienionego *Programu*, który należy przedstawić radzie miasta Poznania. NIK zwraca uwagę, że w 2006 r. nie przedstawiono radzie takiego opracowania, a raport z 2007 r. nie uwzględniał zmian w harmonogramie realizacji *Programu* w części dotyczącej gospodarki wodno-ściekowej (zmiana terminu ukończenia modernizacji *LOŚ*).

Projekt nowego *Programu Ochrony Środowiska dla Miasta Poznania* został pozytywnie zaopiniowany przez zarząd województwa wielkopolskiego. Projekt ten do czasu zakończenia kontroli nie został uchwalony przez radę miasta Poznania z powodu, jak wyjaśnił zastępca dyrektora wydziału ochrony środowiska *Urzędu*, braku aktualizacji programu wojewódzkiego.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu wnosi o:

- 1) podjęcie działań w celu znowelizowania rozporządzenia w sprawie wyznaczenia aglomeracji Poznań, w którym uwzględniona zostanie informacja o Lewobrzeżnej Oczyszczalni Ścieków,
- 2) zwiększenie nadzoru nad przestrzeganiem zawieranych przez miasto Poznań umów o realizację inwestycji lokalnych, zwłaszcza w zakresie trybu odbioru wykonanych prac,
- 3) prowadzenie kontroli finansowych wydatków z tytułu dofinansowania inwestycji lokalnych w zakresie prawidłowości stosowania przepisów dotyczących zamówień publicznych przez podmioty współrealizujące z miastem Poznaniem te inwestycje,
- 4) przekazywanie uprawnionemu organowi pełnych wymaganych informacji o realizacji *KPOŚK*, zgodnie z art. 43 ust. 3c ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (j.t. Dz. U. z 2005 r. Nr 239, poz. 2019 ze zm.)

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o *NIK*, oczekuje przedstawienia przez Pana Prezydenta, w terminie 21 dni od daty otrzymania

niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobach wykorzystania uwag i wykonania wniosków lub o działaniach podjętych w celu realizacji wniosku albo o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie dyrektorowi delegatury NIK w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu. W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.